

Av Håvard Pedersen,
skog- og naturoppsynsleder, Bymiljøetaten

BLANT RØVERE OG BLINKENDE VANN

I en annen turbeskrivelse fulgte vi den gamle Hadelandsveien innover til hjertet av Lillomarka. Rundt 1790 ble denne avløst av en langt bedre vei, nemlig den bergenske kongevei lenger øst. Deler av denne er godt bevart, og passerer noe av Lillomarkas flotteste turterreng. De nydelige vannene innover her er for lengst tatt ut av vårt drikkevannsystem, så her er det bare å ta med fiskestang, badehåndkle eller kanskje telt. Men bakom historien lurar røverne...

Turen vår starter på Grorud, og øverst i dagens moderne utgave av Bergensveien, som går nordover fra Grorud senter, er det en stor utfartsparkeringsplass. Denne er likevel ingen unnskyldning for ikke å tenke på miljøet. Til Grorud senter går både T-banen og bussrute 31, samt en flott sykkelvei langs Trondheimsveien. Fra Grorud senter anbefales fotfolket å gå ned til elva Alna rett nedenfor T-banestasjonen, og følge turveien nordover langs denne.

Etter ca. 800 m får vi ei eng på høyre hånd. Her må vi passe på å følge den blåmerkede stien opp eng samt krysse bilveien høyere opp. Vi passerer snart nivået dit havet nådde etter siste istid (øvre marine grense). Det er interessant å se hvor stor forandring det er på vegetasjonen nedenfor og ovenfor denne grensa. Den tidligere havbunnen er langt mer fruktbar, slik vi kunne se langs Alna.

Kløfta bekken fosser ned gjennom heter Støytrenna, og vi ser rester av gruveskjerp langs stien. Vi er straks ute på utfartsparkeringsplassen hvor vi møter de av dere som kommer med bil, sykkel eller barnevogn, som det og er mulig å ha med på denne turen.

LILLOMARKAS SOGNSVANN

Demningen bak parkeringsplassen er intet vakkert syn, men bak denne ligger Badedammen ved Grorud. Denne ble anlagt som en kompensasjon til friluftsfolket da vannene innenfor ble tatt til drikkevann i 1935. I 1971 ble Groruddistriktet i stedet tilkoplek Maridalsvannet, og Badedammen er nå bare den første av en rekke fristelset på varme sommerdager.

Her finner vi en informasjonstavle som forteller om naturstien herifra gjennom skogen til Ammerud. Naturstien er anlagt og vedlikeholdes av Friluftsetaten, og inneholder mye informasjon om både

naturen og historien i området. Den følger oss den første delen av dagens tur.

Den opprinnelige bergenske kongevei, eller Bergensveien som vi heretter kaller den, ligger nå i bunnen av Badedammen og dukker opp igjen i vika innerst. Vi blir derfor pent nødt for å følge veien rundt, men er på historisk grunn igjen idet vi begynner på motbakken i kløfta bakenfor Badedammen.

Vel oppe smiler Steinbruvann til oss. Med turvei rundt hele, badebrygger, benker og to helårs ildsteder er Steinbruvann, eller "Stemmer'n" på lokalspråket, blitt nærmest et Lillomarkas svar på Sognsvann. Her er like vakkert, men obs: Ikke på langt nær så mange folk!

Etter oppdemning i 1935 har vannspeilet "spist opp" små bruddstykker av den opprinnelige Bergensveien, men ellers er det den vi i hovedtrekkene følger her langs Steinbruvannets vestsida.

Det skal være tett tåke dersom man ikke registrerer den markerte åsen med teletårn på toppen øst for vannet. Dette er Røverkollen, 401 moh., et velkjent landemerke både for Groruddalen og store deler av Romerike. Den besøker vi en annen gang, men vi kan røpe nå at den het opprinnelig Romskollen. Røvere gjorde det utrygt både langs Trondheimsveien og Bergensveien, og skal ha søkt tilflukt i noen huler her oppe.

Det fortelles om en postmann til hest her langs Steinbruvannet. Det var natt, men i det flotte måneskinnet skuet han en skygge som beveget seg på en bergknaus. Han satte helene i hestekroppen så denne gjorde et byks fremover. Rett bak ham falt

et slag over hesteryggen sikkert tiltenkt han selv, og unngikk dermed så vidt røvernes klør.

Krutthuset derimot, har ingenting med røverne å gjøre. Dette tidligere kruttmagasinet avløste krutthusene innenfor Tonsenhagen da kruttlageret der ble nedlagt mot slutten av 1950-tallet. Nå er krutthuset en liten kafé på søndager. Her står det òg en fiskekortautomat som påminner oss om at det er kun barn under 16 som får fiske gratis i marka. Det arbeidet som gjøres med å kultivere og sette ut yngel i markavannene koster selvfølgelig, og da er det ikke annet enn rett og rimelig at fiskerne må bidra litt.

Turveien opp bakken til høyre har forbindelse med det øvrige turveisystemet, men det ser vi bort fra denne gang, og fortsetter Bergensveien langs vannet.

ELDORADO AV SKOGSVANN

Det er ikke tillatt å telte langs Badedammen og Steinbruvann, men innover i skogen står mulighetene i kø. Fra Krutthuset og ned til bebyggelsen i Nittedal passerer veien på venstre side et skogområde svært rikt på vann. Kort etter Krutthuset tar en liten, men tydelig sti av til venstre. Den er rødmerket som skiløype om vinteren, og fører en drøy kilometer opp til Aurevann, som er den største av denne nærliggende gruppen av skogsvann. Her er det helårs ildsted, barnevennlige badeplasser samt mange muligheter for å telte i lyngen.

På høyde med Steinbruvannets nordende ligger vesle Stokkvann ganske nær Bergensveien. Her er en fin badeknaus egnet for ungdom og voksne nær nordenden. Turveien til høyre videre rundt

Steinbruvann tar vi på tilbaketuren. Like opp i bakken har Friluftsetaten hengt opp et skilt hvor vi kan lese at Bergensveien var i bruk som hovedvei til 1873.

Umerkelig passerer vi kommunegrensa til Nittedal, og lar øyet snart gli over en ny perle omgitt av mange flotte oppholdsplasser: Romstjern. Innenfor her finner vi både Lusevasaen, Bleiktjern og Lomtjern. Rundt disse vannene er det ofte så fredelig at skulle du ha glemt badetøyet hjemme, så er det ikke noe problem. Ligger det i sekken, kan det fortsatt få være tørt – la heller vann og sol få prise hele kroppen.

Vi må følge Bergensveien nesten ned til bebyggelsen ved Skytta, for like før vi kommer til kraftledningene opplever vi et av Lillomarkas flotteste kulturminner.

Veien forserer her et dalsøkk i terrenget med en imponerende steinoppbygging i tørrmur. Underlig å tenke på at alle disse gigantiske steinblokkene en gang ble transportert og stablet lenge før noen visste hva maskiner er.

Turen kan forlenges videre innover i marka fra Skytta, men skribenten snur her og vender tilbake til Steinbruvannets nordende.

DER TROLLET LURER PÅ OSS.

Det er naturlig nå å følge turveien langs Steinbruvannets østside. Denne veien er ikke av de beste for barnevogner og sykler, men man kommer fram. Bekken i enden av vannet er gjort i stand som gytebekk, og her er et fint sted å filosofere over vannets navn. Det sies at det skal ha vært en naturlig steinbro i vannet, men at denne ble oversvømmet etter oppdemmingen.

Etter en liten bratt kneik går veien gjennom en gammel, men litt åpen granskog. Er du uten sykkel eller barnevogn på turen, anbefales ikke å følge selve veien videre. Gå rett opp i skogen, da den gamle granskogen i lia her innunder Røverkollen er fantastisk. De fleste steder er den fin og lett å gå i med mange småstier, men plutselig flerres terrenget opp av trolske kløfter og små stup. Det er akkurat som trollet selv står og iakttar deg fra glugger og sprekker i bergveggene. Skogen her er privat, men Oslo kommune betaler grunneier for ikke å høste av skogen. Det er nemlig ikke bare trollet som er verneverdig her, men hele lias biologiske mangfold av sopper og planter!

Vi begir oss ned til Steinbruvannets sør-ende, og må gå ut på selve demningen fra 1935. Den er bygget av grorudgranitt hogd ut på stedet. På midten står det gamle silhuset, restaurert og verneverdig som det er. Vannet er regulert opp 6 m, og tjener fortsatt som reservedrikkevann selv om det er fullt ut gitt tilbake til friluftslivet. Boligen her ble bygget for oppsynsmannen for drikkevannet, og tjener fortsatt som dette selv om oppsynsmannen nå må holde unna tjuvfiskere og snikbadere i helt andre vann.

Turveien mot venstre nedenfor boligen fører opp til Romsås kirke.

Vel nede ved Badedammen igjen kan vi konstatere at turen langs Bergensveien fra parkeringsplassen til steinmuren og tilbake igjen (men uten sidesprang til vakre vann og stygge troll) er ca. fem km, og er du blant sprekingene som har

Grorud senter som utgangspunkt, kan du plusse på nesten tre km i tillegg.

Om vinteren er Bergensveien preparert som to-spors skiløype som en del av det totale løypenettet i Lillomarka.

God tur!

Turforslaget har tidligere stått på trykk i Tonsenbladet

